

Catalunya se'ns crema

Article del biòleg pallarès expert en ecologia, Jaume Badia, que afirma que la gestió dels incendis forestals a Catalunya no tracta l'origen del problema

Imatge de l'incendi de la Ribera d'Ebre, el Segrià i les Garrigues de 2019 | Bombers

[despiece]Senyor director,
[nointext]

Si parlem d'incendis a Catalunya, segurament ens en venen al cap dos ràpidament. Primer, el d'Horta de Sant Joan, l'any 2009 a la Terra Alta, que ens recordava que els focs no només amenacen els boscos, sinó també vides humanes. Segon, l'incendi del juny de 2019 al Segrià, la Ribera d'Ebre i les Garrigues, que va arrasar 6.000 hectàrees tot emportant-se boscos i conreus. En cap dels dos incendis va faltar l'aparició de la primera plana política del moment, amb fotografia inclosa i promeses i discursos grandiloqüents. En el cas dels incendis de 2019, es va prometre un suport i unes ajudes als afectats que, com sol passar, han acabat essent insuficients i mal distribuïdes.

També van sonar a tots els telenotícies les paraules del llavors president, Joaquim Torra, davant la desolació que havia deixat l'incendi: 'Això és intolerable?', va dir. Hom podia pensar que aquest cop s'aplicarien mesures fermes contra els incendis forestals, però han anat passant mesos i anys i sembla que res ha canviat. Potser, doncs, les paraules més adients haurien estat: 'Això és tolerable?'. És tolerable perquè malgrat la recerca científica hagi detectat l'origen del problema i les possibles solucions, no s'ha posat fil a l'agulla per enfrontar els incendis.

Per què cada cop ens amenacen més els incendis?

Catalunya crema i seguirà cremant. De fet, per ser justos, Catalunya porta cremant durant mil·lennis, com a terra mediterrània que és, i és que les sequeres d'estiu i els incendis són elements naturals del nostre clima. Fins i tot, moltes espècies mediterrànies estan plenament adaptades al foc, com algunes plantes que rebroten després dels incendis, o bé necessiten els incendis per germinar. Ara bé, durant les darreres dècades, les coses a casa nostra estan canviant. Primerament, la crisi climàtica s'intensifica i ens porta un augment de les temperatures estivals i de la durada i intensitat de les sequeres, fet que afavoreix força més els incendis. Tot i així, hi ha un altre factor decisiu al marge del clima, i és l'estat actual dels nostres boscos.

Durant les darreres dècades, moltes masses forestals del país s'han convertit en veritables polvorins. De fet, contràriament al que molta gent pensa, tenim molt més de bosc que fa 50 anys. Pot semblar contradictori, però en lloc de campanyes per plantar arbres, potser caldria fer campanyes per talar arbres. La despoblació de les regions rurals, el retrocés de la pagesia i la ramaderia i el fet que la gent ja no utilitzi el bosc per fer llenya o vendre'n la fusta, han fet que els boscos s'hagin expandit i densificat ràpidament al nostre país.

Tot plegat fa que molts dels boscos del país tinguin pocs anys de vida, els anomenats 'boscos joves'. Aquests tipus de boscos solen estar formats per arbres amb diàmetre prim, de no gaire alçada i elevades quantitats de matollar. Quan s'hi posa foc, s'estén a gran velocitat, perquè salta entre arbres i matolls fàcilment. Per altra banda, els boscos més vells, o 'boscos madurs?', solen ser menys densos, amb arbres de major diàmetre i més alts i amb una menor quantitat d'arbustos, de manera que l'expansió del foc s'acaba alentint. Al nostre país, però, els boscos joves abunden i els boscos madurs més aviat hi escassegen. En algunes àrees, fins i tot, hem entrat en una mena de bucle: els boscos joves cremen ràpidament i tornen a generar boscos joves, de manera que mai acaben de convertir-se en boscos madurs.

Al Pallars, a més, hi ha un altre factor a tenir en compte. Degut a la construcció de pantans com el de Sant Antoni i el de Terradets, s'ha replantat massivament algunes conques i valls per disminuir l'erosió i així augmentar la vida útil dels llacs. Això ha provocat una expansió encara més ràpida del bosc jove.

Com podem gestionar aquesta problemàtica?

Diverses rames de la ciència, com l'ecologia forestal, s'encarreguen d'entendre la problemàtica dels incendis i les millors maneres de gestionar-los. A Catalunya, a més, tenim la sort de tenir excel·lents grups i centres de recerca que s'encarreguen de fer aquestes investigacions. Ara per ara, es coneixen diverses mesures efectives contra els incendis que, alhora, promouen un increment de la biodiversitat. Es tracta, principalment, de gestionar els boscos activament, fent tales selectives en boscos joves per disminuir-ne la densitat i afavorir una ràpida transició cap a un bosc madur.

Potser per a alguns pot semblar 'dolent' el fet de talar un arbre, però al contrari, diversos estudis demostren que aquest tipus de gestió, guiada per un criteri científic, també pot ajudar espècies actualment amenaçades degut a la manca de boscos madurs al nostre país. També poden ajudar altres mesures complementàries, com promoure l'entrada dels ramats als boscos en determinades quantitats, ja que això pot ajudar a disminuir la densitat forestal.

Els incendis: tolerables o intolerables?

Les solucions esmentades són mesures actives, i requereixen de voluntat política i finançament per dur-se a terme. Ara bé, si ho comparem amb altres partides econòmiques, i més si ho contraposem al benefici potencial que en podem obtenir, probablement la inversió sigui força raonable. Els incendis representen un repte de present i seran, de segur, un gran repte de futur. Actualment les temperatures al nostre país ja han augmentat 1'5 graus per culpa de la crisi climàtica, i sembla ser que l'increment no s'aturarà en els propers anys. Les sequeres augmentaran en freqüència i intensitat i els incendis es multiplicaran, tot amenaçant vides humanes i els nostres

paisatges. Si de veritat els nostres dirigents pensen, com tots els afectats, que això és intolerable, cal actuar ja.

Jaume Badia

Biòleg pallarès expert en ecologia

[/despiece]

[noticiadiari]68/12444[/noticiadiari]